

Serhii Pidhaiets
*Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer at the Department of Finance, Banking and Insurance
Vinnytsia Educational and Research Institute of Economics of the
West Ukrainian National University*

Підгаєць С.В.
*кандидат економічних наук, старший викладач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Вінницького навчально-наукового інституту економіки
Західноукраїнського національного університету*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-452-8-37>

THE FINANCIAL ASPECTS OF LEASING DEVELOPMENT AS A FORM OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЛІЗИНГУ ЯК ФОРМИ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

Лізинг, як форма партнерства між державним та приватним секторами, є однією з ключових стратегій співпраці, спрямованою на досягнення спільних цілей та розвитку економіки в цілому. Дана форма співпраці має великий потенціал у забезпеченні сталого економічного зростання, що сприятиме якіснішому виробленню суспільних послуг та покращенні соціально-економічному розвитку загалом.

Дослідження практики розвитку фінансових форм державно-приватного партнерства (ДПП) в Україні демонструє відсутність використання контрактів на умовах лізингу, реалізація яких передбачає передачу державою своїх активів приватному сектору на попередньо чітко визначених умовах. У рамках таких контрактів у більшості випадків ризики операційної діяльності перекладаються на приватного партнера, що обумовлено нерозвинутим регуляторним впливом в межах господарських відносин держави та бізнесу, а також відсутністю механізмів бюджетної підтримки даних проєктів.

Досвід зарубіжних країн показує позитивну практику розвитку проєктів державно-приватного партнерства на основі лізингових контрактів. На цьому підґрунті виникає питання, чому лізинг як форма державно-приватного партнерства не знайшла належного застосування у вітчизняній практиці. Пошук рішень щодо удосконалення лізингу як форми партнерства держави і бізнесу є важливим. За даними Міністерства економіки України, станом на початок 2024 року укладено 198 договорів щодо яких реалізуються проєкти із застосуванням державно-приватного партнерства [1], що є перспективним напрямом для застосування механізму лізингових контрактів. Основним завданням, яке виникає в процесі співпраці держави і приватного сектору економіки побудувати цю взаємодію на принципах раціонального і ефективного використання ресурсного потенціалу учасників партнерства.

Лізингові угоди є однією з форм ДПП та класифікуються як вид інвестиційної діяльності, що синергічно об'єднує елементи кредитних відносин, орендних відносин та передбачає перехід права власності на предмет лізингу до лізингоодержувача в результаті виконання всіх фінансових зобов'язань, визначених попередньо укладеної партнерами угоди.

На сучасному етапі суспільного розвитку лізинг є одним з найбільш популярних методів фінансування проєктів у різних галузях світової економіки. Світова практика відображає достатню кількість переконливих прикладів реалізації проєктів на умовах лізингу, що комплексно мають позитивний вплив на розвиток національних економік, в тому числі використання лізингу як форми партнерства державного і приватного секторів економіки.

У практиці застосування лізингових угод можна відзначити певні переваги, зокрема: фінансові (вирішується необхідність у придбанні активу із фінансовим забезпеченням всього процесу); інвестиційні (майно, що знаходиться у лізингу, може використовуватися як застава, при чому отримання майна в лізинг є простішим, ніж отримання позики для його придбання); організаційно-експлуатаційні (використання об'єкта лізингу призводить до одержання доходу, який спрямовується на виплату лізингових внесків і сприяє формуванню прибутку лізингоодержувача); сервісні (лізингоодержувач має можливість на отримання страхових послуг, транспортних послуг, монтажних послуг, освітніх послуг); практичні (лізингові внески враховуються як витрати лізингоодержувача, що зменшує його прибуток до оподаткування та здійснює коригування на амортизаційну політику підприємства).

Деякі дослідники даної проблематики зазначають і інші переваги лізингу – можливість кращого управління оборотним капіталом, фіксованість виплат, збереження можливості отримання кредитів, уникнення накладання обмежувальних умов, страхування від технічної відсталості тощо [2, с. 131].

Використання механізму лізингу як форми державно-приватного партнерства має ряд ключових аспектів соціально-економічного розвитку, зокрема:

– Інвестиційне стимулювання. Лізинг стимулює інвестиції у секторах економіки, які потребують розвитку (ЖКГ, транспорт, охорона здоров'я, тощо). Держава може сприяти розвитку ключових секторів економіки, укладаючи угоди про лізинг з приватними компаніями, що забезпечить залучення приватного капіталу до участі у реалізації важливих проєктів регіонального та національного значення.

– Інфраструктурна модернізація. На основі лізингових угод держава може поступово модернізувати інфраструктуру, при цьому не витрачаючи відразу значні фінансові ресурси. Приватні партнери за угодами лізингу можуть надавати у користування державі необхідне обладнання для оновлення та відбудови інфраструктури без значних фінансових витрат.

– Розподіл ризиків та винагород. На основі механізму лізингу ефективно можливо визначити поділ ризиків між державою і приватним сектором економіки. Приватний сектор може взяти на себе ризики, пов'язані з попитом, вартістю обладнання тощо.

– Стимулювання економіки (створення нових робочих місць, розширення сфер діяльності бізнесу, збільшення грошової маси в обігу за рахунок платежів визначених лізинговими угодами).

– Розвиток малого і середнього бізнесу. Залучення приватного сектору до партнерства на засадах лізингу дозволить малим та середнім підприємствам отримати необхідне технічне забезпечення без значних початкових капіталовкладень, що позитивно сприятиме їхньому розвитку і конкурентоспроможності.

Крім перерахованого, слід враховувати і ті обставини, що при виборі схеми залучення інвестицій в деякі галузі, наприклад – у ЖКГ, лізинг в порівнянні з кредитом має не тільки переваги, але часто видається єдиною можливим варіантом.

Основне завдання держави полягає в тому, щоб сприяти малому підприємництву у використанні пільгових умов придбання техніки в лізинг. В цьому контексті можуть бути запропоновані: мінімальний авансовий платіж, знижена відсоткова

ставка, можливість вибору варіантів графіків платежів, схем погашення заборгованості, збільшення терміну договору лізингу.

Водночас, аналіз сильних і слабких сторін запропонованого механізму свідчить про те, що при створенні комплексних проєктів по роботі з малим та середнім бізнесом на основі лізингу може виникати ряд проблем. До них слід віднести: відсутність чіткого державного плану щодо формування і реалізації національних проєктів, а також недостатня робота в даному напрямку держструктур; відсутність зацікавленості регіональної влади в партнерській співпраці з бізнесом, експертами, банками, орієнтація на формальну звітність, невміння залучити інвестора; наближеність до влади великих підприємницьких структур, внаслідок чого виникають бар'єри для малих компаній.

Таким чином, успішний досвід реалізації проєктів ДПП на засадах лізингу, що демонструє світова практика, необхідно адаптувати з урахуванням особливостей української економіки і використовувати як універсальний інструмент реалізації суспільно значимих завдань. Вирішення даних завдань можливе при налагодженій схемі обміну досвідом держави і бізнесу. При цьому, важливо, щоб держава, при реалізації такого механізму приділяла більше уваги процесу взаємодії з малими компаніями.

Підводячи підсумки, можна зазначити, що приватний сектор, вступаючи в партнерські відносини з державою, не тільки застосовує управлінські навички, а й вкладає капітал. Згідно з визначенням, тоді лізинг – це вид інвестиційної діяльності, і для його розвитку з боку державного партнера мають бути створені умови, за яких інвестор повинен бути впевненим у поверненні вкладених коштів та розраховує на отримання прибутку.

Література:

1. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: [www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9fc90c5e-2f7b-44b2-8bf1-1ffb7ee1be26&title=StanZdiisnenniaDppV Ukraini](http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9fc90c5e-2f7b-44b2-8bf1-1ffb7ee1be26&title=StanZdiisnenniaDppV%20Ukraini) (дата звернення: 31.05.2024).
2. Васильчишин О. Лізинг в Україні: минуле і перспективи. *Світ фінансів*. 2006. Вип. 3 (8). С. 128-141.